

CAPUT VI.

De Societatis civilis origine, forma et affectionibus.

§. C.

Status ci-
viliſ ſere
omniſ gentiſ
placiſ.

Quamvis ſocietates, quas adhuc deſcripſiſimus, ſuf-
fiſere potuiſſe videantur hominiſ ad vitam be-
ne beateque transiſgendam: fuit tamen homini-
bus ratio conſultiſſima, cur in maximaſ illaſ ſoci-
etates, quas CIVITATES vel REŠPUBLICAS vocauiſ, coa-
leſcere mallent, conſenſuque tam communi hunc ſta-
tuſ civilem praeferrent naturali, ut vix ullam hodie
reperiā gentem tam barbarem, apud quam non ali-
quod ſaltim civitatiſ vel rei publicae ſimulaſrum re-
periā. *)

*) Testes ſunt ii, qui terraſ olim ignotaſ, tum ſepten-
trionaſ, tum Americanas, iſtrarunt, et pleraque in iis
Mor- chia
Aſſy.
gentes vel regi cuidam parere, vel communi conſilio de ne-
gotiis publicis decernere animadverterunt. Quæ enim
quidam auctořes de Cafriſ, populique in monte Ca-
uſao habitantiſ, immo et iſulanis quibusdam Americani-
niſ narranț, (Vid. Hert. ELEM. PRUD. CIV. I. 1. p. 45. Bé-
mann. Hist. geogr. IX. 8.) ea ita ſunt comparata, ut parum
explorata retuliſſe videantur, nulla ibi imperia eſſe ſuſpi-
ciati, ubi non viderent palatia regia, ſatelliſia, aulæque
ſplendore. Sane Cafriſ Petrus Kolbius, qui diutius in il-
lo Africæ angulo commoratus eſt, deſcriptos eſſe ait in
XVII. nationes, quařum ſingulis præſit princeps, quem
Kauqui vocent, quemadmodum ſingulis pagiſ, quoſ Kralle
adpellanteat, aliquis praſici ſoleat, quem penes et jus ſit,
delinquentes puniendi. Addit, de negotiis publicis omnes
pagorum praefectos consulere in medium, præſide principe
nationiſ, qui et exercituſ præſe ſoleat. Vereor, ne æque
falsa ſint, que de Aboriginiſ et Gætuliſ refert Salluſt.
Catil. Cap. VI. et Jugurth. Cap. XVIII. de Numidiſ Strabo
Geogr. Lib. XVII. p. 1191. edit. nov. de Bebricijs Valer.
Flacc. Argonaut. Lib. IV. v. 102. de Troglodytiſ Plin. Hist.
nat. V. 8. de Siciliſ denique Homer. Odyſſ. Lib. decimo v.
112. ubi et ſtatum illum naturalem ita elegantiſſime de-
ſcribit:

Τοῖοι δὲ οὐταγορεῖ βουλεύεται, γέτε θεμιτεῖ.
Ἄλλοι δὲ οὐθελῶν οἰκιῶν τάσσονται πάνυσα
Ἐπειδὴς γλαφυροῖσιν θεμιτεῖς δὲ οὐαῖς
Παιδῶν ὃδέ αἱρέχων εἴδει αἱλύνται ἀλέγονται.
Νεκ fora conciliis fervent, nec judice: tantum
Antra colunt umbrosa: altisque in montibus aedes:
Quisque suos regit, uxorem, natosque, nec ulli
In commune vacat sociat extendere curas.

§. CI.

Quamvis vero permulti ſint, qui de civitatum et
rerum publicarum origine ſolliciti, rerum plurium in-
digentiam homines ad ſocietates civiles ineundas im-
puliffe, ceneant: Plato de rep. Lib. II. vel ideo ta-
men id minus opinabile eſt; primo, quod civitatis veſ-
tigium jam Genes. IV. 17. exſtat, (§. XIII. *) quum
nondum ea hominum multitudo implesſet mundum, ut
adeo magna eſſe potuerit rerum necessariarum indi-
gentia: deinde quod nihil obſtitit, quo minus et ex-
tra civitatem locus eſſet commerciis: (§. XI. 30.) de-
nique quod multo major rerum omnium indigentia fuit,
ex quo, institutiſ civitatibus, luxus et libido glis-
ce re cœpit. *)

*) Sic Abraamum, Isaacum, Jacobum, quoſ aliquamdiu
extra ſocietatem vixiſſe diximus, (§. XIII. *) quamviſ
non niſi agriculturæ et rei pecuariae darent operam, com-
mode tamen et ſuaviter vixiſſe, maximaque opes adquisi-
viſſe, nullaque re indiguisse, animadvertimus. Genes. XXIV.
35. XXXIII. 11. Et ſane quum ſatis mature familiæ etiam
ſegreges agros colere, vites plantare, quin et aurum, ar-
gentumve noſſe, artesque utiliſſimas invenire cœperint:
Genes. XIII. 1. XXIV. 35. quid deſiderare ultra potuerint
magnopere homines, etiam extra civitatem viventes, ſi lu-
xus abſiuſſet?

§. CII.

Deinde elegantia vita morumque cultus homines
priſcæ frugalitatis vix potuit ſubigere, ut libertati
naturali ſtatum civilem praeferrent. Præterquam enim,
quod illa morum elegantia plerumque vanitatem ſapit, cultum-
et adfectum adulandi ſtudium fere pro morum cultu que mo-
venrum?

venditatur : (§. XII. *) nihil etiam impedit , quo minus et homines , in statu naturali viventes ; et rationem excolare , et morem ad elegantiam componere possint. Quin exempla Abrahami , Isaaci , et Jacobi , qui cum familiis suis suas sibi res solis habebant , nec in societatem civilem coaluerant , denuo docent , et in naturali statu viventes homines omnem barbariem deterrisse moribus , et decori fuisse observantissimos. *)

*) Argumento esse potest morata Abrahami oratio ad Melchisedechum : Genes. XIV. 22. sequ. ejusdem insignis humanitas in excipiendis hospitibus : Genes. XVIII. 2. sequ. colloquium ejusdem plane insigne cum filiis Chechi. Genes. XXIII. 7. sequ. Quin et servos ita instituisse Abrahamum , ut decori , morumque elegantiae essent studiosissimi , vel illa Eleazaris legatio ad Nachorem probat. Genes. XXIV. 22. sequ. Nec barbarorum hominum est ille Jacobi , ex Mesopotamia redeuntes , cum Esayo congressus , quando fratres inter se veluti certabant non modo verbis humanissimis , sed et donis , aliisque amoris significationibus. Si porro verum est , quod tradit Josephus Antiqu. Jud. I. 9. Abrahamum fuisse non modo arithmetices , verum etiam *τὰ ἀναγένειαν οὐ πάρεστι* , sideralis scientiae peritum , nec non , quod alii addunt , *διαγονητήν* in familia ejus magnopere excultam , ac ad summam pene perfectionem perductam esse : Vid. Suid. voce *Ἄρετας*. Justinus Histor. XXXVI. 2. nemo dubitaverit , quin artium ac scientiarum culturae etiam in statu naturali fuerit locus , neque ideo in civitates fuerit discedendum.

§. CIII.

Tales et reliquæ caussæ sunt , ob quas in civitates coaluisse homines , existimant. Nam quod alii justitiæ fruendæ caussa , Hesiod. Theogon. v. 87. alii utilitatæ *πολιτεγένεσος χάριν* , utilitatis caussa , Aristot. Ethic. VIII. 11. alii denique veluti idem Aristot. I. 1. et 2. e n d e incitante natura , constitutas esse civitates , existimant : id omne ita comparatum esse , arbitramur , ut quidem aliquid ex vero trahat , nec tamen *αὐτῶν* impulisse videatur homines , ad statum libertatis æquabilitatisque cum civili commutandum. *)

*) Quid enim obsitisset , quo minus et patresfamilias segregates

ges jus dicerent familiis , (§. XCIII. 11. 12.) Deinde cur non ad utilitatem sufecisse dicamus societas simpliciores , maxime quem liberum cuique resset , adquirere , quidquid vellet , et contra plane cessarent vectigalia , tributa , aliqua munera personalia ac patrimonialia , quæ nunc sæpe ci-vium facultates exhauiunt ? Et sane si natura à solitudine abhorret , eumque statum tamquam miserrimum depinxit Pufendorffius : an Abrahamum vixisse in solitudine , creditus , quem præter uxorem , pellicem , et utriusque liberos tam numerosa servorum caterva stipabat , ut trecentos et octodecim vernas armatos in aciem educere posset ? *Na-
tura
tibus & Esclavos.*

Genes. XIV. 13. Sane si homines natura feruntur in societatem , non illico feruntur in societas illas maximas , quas multa habere , à quibus natura hominis quam maxime abhorret , ex instituto docuit Pufendorffius de jur. nat. et gent. VII. 1. 4. Verum tamen est , in statu civili et justitiam rectissime administrari , et eum ad publicam privatamque utilitatem , si bene ac prudenter sit institutus , permultum conducere , et hunc naturæ hominis quam maxime esse *hodie Status civi-
tatis possimus.*

§. CIV.

Quare si rem omnem paullo accuratius , adhibita in consilium ratione , consideres : ii demum rem acutum terigisse videntur , qui vim improborum et originem et occasionem constituendis civitatibus dedisse statuunt. Quum enim in statu naturali omnes sint æquales ac liberrimi , (§. V. et VI.) et ea tamen sit hominum improborum indeoles , ut aliis dominari , eos que sub jugum mittere , rebusque spoliare , mirifice borum. cupiant : 1) fieri profecto non potuit , quin plures patresfamilias ejusdem ingenii vires unirent , aliasque sibi obnoxios redderent. Quumque magna societas non possit non esse inæqualis et rectoria : (§. XVIII. 58.) consequens est , 2) ut illa latronum turba sibi ducem elegerit , certamque ei formulam imperii præscriperit , atque inde 3) nata sit SOCIETAS CIVILIS vel RESPUBLICA , *) quippe quæ nihil aliud est , quam insignis hominum multitudo , nulli alii mortalium obnoxia , et sub communi imperante securitatis suæ causa certis legibus consociata.

*)

*) Ita ipsa recta ratio nos ad civitatum originem invenientiam veluti manuducit. Sed ei maximum omnino pondus accedit ex antiquissima historia, quam è sacris litteris, tamquam ex limpidissimo fonte, hauriendam esse, inter omnes constat. Sane enim ante diluvium non כִּנְאָלָהִים filios Dei, uti vocantur Genes. VI. 1. sed Caini posteros primos civitatem condidisse, satis manifestum est ex Genes. III. 17. Et si vel maxime largiamur Jo. Clerico Comment. p. 40. tenuem hanc fuisse casarum collectionem, materia forte, aut sepe viridi cinctam, (quod tamen non adeo certum et exploratum est,) multarum tamen familiarum societas sine qualicumque civili regimine intelligi vix potest. Deinde post diluvium primus Chusi filius, Nimrodus, in terris potentiis esse, regnumque Babylonie condere, id est, alias opprimere, et, ut imperata facerent, cogere coepit, Genes. X. 8. sequ. nec antiquioris regni apud Mosen fit mentio, quum tamen aliquot saeculis post Abrahami temporibus, plurium regum ac dynastiarum nomina ac res gestae occurrant. Et quis dubitet, quin principio rerum ex violenta illa hominum oppressione natæ sint civitates et respubliæ, quum id multo post sapissime contigerit? Sane enim occasione latrociniorum potentissima regna nata esse, petitis ex omni historia exemplis, ex instituto demonstravit Hertius Elem. prud. civ. I. 3. 4. p. 77. sequ.

§. CV.

Tot ergo congregatorum veluti hominum vim metuntibus etiam justissimis patribus familias, non aliud git et in occurre potuit remedium, quam ut vim vi repellent. (§. X. 24.) Quumque ubi pauciores non sufficiunt fini obtinendo, ipsa necessitas hominumque ipsi con malitia homines in societas coalescere cogat: (§. sociati XIII.) consequens est, 4) ut et probos, et justos vim vi patresfamilias, improborum metu, vires jungere, et sub communi imperio certis legibus consociari, adeoque 5) in societatem civilem, vel rempublicam coalescere oportuerit. * (§. CIV. 3.) Ex quo porro colligimus, 6) in statu integratatis nullas futuras fuisse respublicas, adeoque 7) nugas agere, qui vel tales futuras fuisse, tamquam ex tripode pronunciabant. Vid. Beermann. Meditat. pol. XI. 5. vel 8) statutum illum integratatis, tamquam principium juris natu-

turæ et gentium obtrudere eruditis conati sunt. (Lib. I. §. LXXIV. 26.)

*) Facile ergo jam transigent, qui caussam civitatum dicunt esse vim et metum, ut Bodin. de rep. I. 6. II. 6. Hobes. de cive I. nec non qui, ut sua tenerent, homines civitates constituisse contendunt, veluti Cicero de Offic. II. 21. qui denique infirmitatem familiarum segregum homines putant subagiisse, ut libertatem illam naturalem cum statu civili permutarent, quod in mentem venit Grotio de jure belli et pacis proleg. §. XIX. et Lib. I. Cap. IV. §. VII. Omnia enim hæc, licet verbis videantur discrepare, eodem tamen redeunt, hominesque metu hominum, et suatuendi causa, civitates constituisse, satis perspicue ostendunt.

§. CVI.

Itaque 9) duplex est civitatum origo. Aliæ enim Duplex 10) ad vim alii inferendam, opprimendosque innocentes; 11) aliæ ad vim vi repellendam, civesque tum ori defendendos coaluerunt. 12) Illarum finis injustissimus; harum justus est. Unde 13) illas rectius LATRONUM COETUM; has 14) JUSTAS RESPUBLICAS dixeris. Sed quemadmodum sæpe contingit, ut quarum rerum vitiosa origo est, eæ deinde, animadverso errore, emendentur, et contra, quæ recte se habent, paullatim in pejus ruant; ita et fieri potest, 15) ut latronum cœtus, posito illo alios opprimendi consilio, in justas respublicas; 16) hæ vero, relicta post tergum humanitate, in latronum cœtus abeant: attamen 17) et in illis, et in his, ratione civium finis idem sit, puta eorum SECURITAS. *

*) Sic quamvis piraticæ illæ Afrorum respublicæ magis ad opprimendos spoliandosque alios, quam ad solam mutuam defensionem, sint comparatae, et eatenus parum à latronum cœtibus differant: tamen æque securitatem civium, tamquam finem, sibi ponunt ob oculos, ac aliæ justæ respublicæ, ac proinde non modo quamvis præsidia sibi aduersus exterorum vim circumponunt, sed et lassis jus dicunt regidissime, poenisque actioribus effigere conantur,

Ne vaga prosiliat frans natura remotis.

Itaque communis quidem hic finis est omnium rerumpu-

blica um, sed ita ut priores, si illum finem obtineant
jus ac virtutem parum curent; haec ideo finem illum in-
tendant, ut utroque bono sine impedimento fruantur, vel,
uti rem exprimit Apostolus, *ἴνα γένος βασιλεὺς καὶ τάγματος*
ἐν ὑπεροχῇ δικαιῶν ἀγένους καὶ ἁσύχιον βίου διάγωσιν εἰς πάσους,
*ἰωρεῖαν καὶ σεμνότηταν, ut sub regibus, et omnibus in eminentia
constitutis, tranquillam et quietam vitam dueant cum omni
pietate et honestate. I. Tim. II. 2.*

§. CVII.

Finis ci- Quum ergo finis omnium civitatum rerumque pu-
blicarum sit SECURITAS civium , (§. CVI. 17.) ex fi-
secu-itas ne vero societatum de mediis , ipsisque sociorum ju-
civium. ribus et officiis judicandum sit : (§. XV. 42. 43.)
consequens est , 18) ut ea omnia agenda sint ab iis,
qui in civitatem coalescant , sine quibus finem illum
communem , puta securitatem , obtinere non possent.
Quumque vis illa , securitati inimica , in congregatis
improborum hominum viribus constat : (§. CIV. 1.)
fieri non potest , 19) quin et alii , qui se aduersus
ilios securos praestare cipiunt , vires unire , adeoque
20) tot homines in societatem majorem ac maxime
compositam coalescere debeant , quot probabiliter suf-
ficere videantur ; ad vicinorum vim vi justa repel-
lendam. *).

*) Hinc otiosa quæstio, quoꝝ personæ constituant civitatem vel rempublicam? Quamvis enim quindecim liberi homines populum constituere videantur Apulejo *Apolog.* p. 304. alii tres familias paullo diffusiores sufficere existimant ad rempublicam Valer. *Max.* IV. 4. 8. *IV.* 6. 5. auctores tamen harum opinionum vix rationem habuissevidetur finis civitatum, puta **SECURITATIS**, ea vero, junctis personis quindecim, vix obtinetur, sed numerus debet intendi pro multitudine eorum, à quibus nobis metuimus. Hinc et universa historia docet, initio minimas fuisse civitates, minima imperia, quæ plerumque patria limitibus finirentur. Neque enim in vicinia potentiora imperia erant, quæ illis metum incuerent. Simulac vero potentiores, oppressis vicinis, majora imperia constituerant: minores respublæ paullatim in systemata civitatum, vel maiores respublicas, coaluerunt, ut pares essent vi-

cinis potentioribus. Quod in Gracia post Persicam cladem; in Germania post Drusi et Germanici victorias contigisse, satis constat.

§. CVIII.

Non ergo 21) civitas, seu recte animadvertisunt
Nicias apud Thucydidem VII. 14. et Themistocles apud Respu-
Just. Hist. II. 12, in territorio, urbibus, mœnibus, tec- blica in
tis, sed in hominibus consistit: nec 22) opus est, ut h o m i -
integræ familiæ, ex utriusque sexus personis composi- n u m
tae consocientur, sed 23) sufficit, si vires animosque multitu-
jungant plures, quibus vel satis virium sit ad hostes consis- d i n e
debellandos, vel satis ingenii ad eosdem circumvenien- tit.
dos: quamvis 24) negari nequeat, unius ætatis fore
respublicas, quas non familiæ, sed personæ singulæ,
quantacumque sit earum multitudo, constituunt.*)
Adde que in notis.

* Posse rempublicam sine territorio , urbibus , mœnibus ,
tectisque consistere , argumento esse poterit respublica He-
bræorum , sine exemplo sanctissima , quæ quadraginta an-
nos per deserta Arabia loca sine cerra sede , sine lare cer-
to , sine mœnibus et tectis , oberravit , donec in promis-
sa Palæstina certum veluti domicilium sibi constitueret .
Num. XIV. 33. Deinde fieri posse , ut respublica sine fami-
liis constet , nemo negaverit . Neque enim ad Amazonum
regnum jam provocare ausim , de quo , quæ
dicuntur , pleraque multi gravissimi auctores in dubium
vocant . Relinquitur ergo id unum , rempublicam constitue-
re congruam hominum multitudinem , nec eam extinc-
tam videri posse , occupato licet territorio , quamdiu po-
pulus , hostibus profligandis haud impar , superstes fue-
rit . Sic sane persistit Atheniensium respublica , quamvis
Attica terra universa à Persis teneretur , quoal persistit
classis , in quam sese Themistocles cum universo populo ,
omnibusque , quæ moveri possent , contulerat . Nepos The-
mistoch. Cap. II. et stulta erat oratio Adimanti , jus di-
Bbb ij

Ad §. 108. in scolio.

Nemo negaverit. Qui Romanorum statum ante rap-
tum Subinarum , et uti à floro describitur populus
virorum, et unius aetatis, lib. i. c. i. fuerit recordatus.

cendi sententiam adimentis Themistocli , τῷ μὴ ἐν πατέρες ,
quippe cui non sit patria , quum contra recte responderet
Themistocles , ὡς οὐ ναι πάτερ , καὶ γὰρ πεῖσθαι , πειρανθεῖσαι
ἴστην δικαιοσύνην φίλων πατριών πατριώνων . οὐδαπότε γάρ Ελλήνων
ἀπόλεσιν ιδιαῖς αἰτογόροισι . sibi esse , et solum , et ur-
bem multo majorem , quam illis , tantisper , dum essent illis
ducentae naues armate . Nullos enim ex Græcis illos invadentes
posse propulsare . Herodot. Hist. Lib. VIII. p. 305. edit.
Henr. Steph.

§. CIX.

Quum ergo civitas consistat in consociatione tandem
hiominum multitudinis, cuius vires junctae non sint
impares vicinorum potentiae, (§. CVI. 20.) sine con-
sensu vero non intelligatur societas: (§. XIV.) con-
sequens est, 25) ut et civitates vel respublicae, in-
terveniente pacto, constituantur, sive 26) homines ul-
tro in hanc societatem consenserit, sive 27) is con-
sensus initio vi fuerit extortus, sive 28) aliqui consti-
tutae jam reipublicae sive ultro, sive coacti, acces-
serint: sive 29) prognati ex civibus, eo ipso dum
in ea, tamquam parenibus aliquando successuri, edu-
cantur, consensisse presumantur: * (§. XVII. 46.
sequ.)

* Sic Albanorum coloni et illa pastorum prædonumque colluvies, quæ Romulum sectata, juxta Tiberim cuguriola posuit, initio statim in hanc novam rempublicam ultro consensit. Dionys. Halicarn. *Antiqu Lib.* I. p. 72. Sic populo Romano, posteaquam jam instituerat reip. formam, ultro et per modum foederis accessere Sabini. *Lib.* I. 13. Inviti contra, divita patria urbe, Romanam civitatem auxere Albani. *Liv.* I. 29. Nec postea umquam dubitatum, proguatos ex civibus Romanis cives esse, nisi vel ultro solum verterent, vel aqua et igni interdictis etiam invitis esset in aliam civitatem migrandum.

§. CX.

Ex eo ergo patet, 30) civitates quoque, uti alias
Eorum, societas, vel consensu ULTRONEO, vel vi et COACTIO-
qui ul- NE interyeniente, sive constitui, sive augeri. (§. XVI.)

31) Ubi ultroneo consensu coalescit illa multitudo, si-
tro civi-
ri non potest, quin *primum* ac præcipuum pactum præ- tate m
cedere debeat, nempe quo omnes consentiunt in rem- constitu-
publicam aliquam seu civitatem constituerentur. Quam- uant,
que hoc pactum 32) et liberum esse debere, et 33) sub pactum
conditione iniri, posse, nemo non intelligat: per se *primum*,
patet, 34) eum qui non consentit, vel cuius condi-
tione non satisfit, extra societatem hanc manere, res-
que suas sibi habere posse.*)

§. CXI.

Quum vero socios non modo in eumdem finem; sed et in eadem media consentire oporteat, (§. XIV.) isdem sub. que consensus in magna hominum multitudine magna sequens que societate sperari non possit, nisi sit rectoria, deinceps adeoque regimen aliquod instituatur, cuius à voluntate totius populi voluntas pendeat: (§. XIX. 58.) consequens est, 35) ut multitudo illa decernere debeat, quale sit futurum illud regimen, *) et 36) quamvis illi reliquorum decreto stare non tenentur, qui sub conditione certi regiminis in futuram societatem consenserunt, si alia reip. forma, quam velint, placeat populo: (§. CX. 34.) 37) iū tamen, qui paetum illud primum pure inferunt, sufragiis plurium sese submittere omnino debeant.

*) Magnopere falluntur, qui tale decretum umquam factum esse negant. Nam hos vel sola Romanæ reip. origo erroris convincet. Quum enim inter illam urbem Albani sentinam, quam exhauiendam putabat Narrator, nec non pastorum et prædonum turbam, quæ se jam antea in Latio crebris excursionibus locupletaverat, convenisset, ut in communem rempublicam coalescerent: Romulus, vocata concione, populum rogavit, ecquam reipublicæ formam reliquis antefendam existimat? Dionysius vero Haliçarnaseus, qui rem omnem accuratissime descripsit Antiqu. Rom. Lib. II. p. 80. observat, populum, intellecto Romuli consilio, illico respondisse: Ηοὶ πατέρες μεν αὐτοῖς δίδυται τὸ δύπλο τὸν πατέρων δουμενὸν ἀστανεῖς πατέρων παραβιβότες διηταθεῖσα, γράψαντες διηνεύοι τὸν πατέρων, διεπέσοντες διημέρεια φρονήσεις, αὐτὸν πατέρα σαδα νεὶ τούτῳ αγρόνεμον, διαγόντες μεντεφέροντες, διατίθεσθαι νεὶ τούτῳ αγρόνεις προστίθεσθαι, εἰνθεῖσαν τε νεὶ τούτῳ αγρόνεις προστίθεσθαι τούτῳ αγρόνεις. Nobis nova reipublicæ forma non est opus, nec à majoribus probatam, et per manus traditam mutantibus; sed et priscorum consilium sequemur, quois non sine insigni prudentia illam reip. formam instituisse credimus, et presenti fortuna contenti sumus. Cur enim illam incusemus, quum sub Regibus nobis contigerint bona, quæ apud homines habentur præcipua, libertas, et imperium in aliis? Et hec est nostra de republica sententia.

§. CXII.

§. CXII.

Denique ubi de reip. forma convenit, 38) nihil populo deest ad perfectam rempublicam, quam ut eam Nec non easque personas, quas sibi imperare velit, eligat, *) alterum et ei isive 39) certam imperii formulam, jam tum sapientum. periore decreto expressam, præscribat, quæ formula tunc 40) recte LEGIS fundamentalis nomine venit, quum et ea, quæ pactis carentur, passim leges appellen-^{ntur}, ac proinde 41) imperantes sive unum, sive plures, non minus, quam cives obligat, adeo 42) ut nihil actum merito censeatur, si quid contra legem hanc reipubl. primariam, vel ^{NB.} natus ^{curiosus} novis, actum sit.

*) Denuo hunc ordinem in instituenda Romanorum republi-^{Oribes} servatum esse, ex laudato Dionysii Halicarnass. loco in-^{metates} telligimus. Quum enim imperium regium, cui jam Albæ plerique adsueverant, retinere descrevissent: illico de eli-<sup>γένει τοῦ μᾶλλον, ἡσὶ, προσῆκεν ὑπερακμάνον, τῷ δὲ βα-
σιλεῖς γένει τοῦ μᾶλλον, καὶ πελλού συνιεῖν δεντατα, πλην δὲ σοριαν
ἢ λευκὴ μᾶλλον, ἢ ἐγγενὴ μαλιστε. Ceterum eum honorem non alii magis, quam tibi, convenire persuasum nobis est, tum ob genitum regium ac virtutem, tum vero maxime, quod te hujus coloniæ ducem habuimus, multamque in te gravitatem ac sa-
pientiam animadverimus, non tam verbis, quam factis, edocet.
Similiter paullo post populo in curias et tribus descrip-
to, electisque centum patribus, qui senatum et commu-
ne reipublicæ consilium constituerent, ipse Romulus, teste
codem, p. 87. inter eos ita partitus est reipublicæ adminis-
trationem, ut penes REGEM esset cura sacrorum, le-
gum et consuetudinum patiarum custodia, judicia de cri-
minibus gravioribus, jus referendi ad senatum, et popu-
lum in concionem convocandi; penes SENATUM jus, de
rebus omnibus, quas rex ad eum referret, de plurium
sententia decernendi: denique penes plebem, jus, auctore
senatu, magistratus creandi, leges sanciendi, et de bello,
si Rex permitteret, decernendi. En formulam novi im-
perii, vel legem fundamentalem, quam accuratius, quam
quisquam alias, descripsit auctor πολιτικῶτας, quæque
tamdiu Romæ viguit, donec Tarquinius adfectaret tyran-^{N.B.}
nidem.</sup>

§. CXIII.